

AKUSHERLIKDA QON KETISH: SABABLARI, OLDINI OLISH VA DAVOLASH USULLARI

*Jizzax Abu Ali Ibn Sino nomli Jamoat salomatligi texnikumi
Akusherlik Jarrohlik Pediatriyada hamshiralik ishi kafedrası
Akusherlik fani yetakchi (1-toifali) o'qituvchisi
Nuritdinova Dilshoda Musurmon qizi*

Annotatsiya: *Akusherlikda qon ketish homiladorlik, tug'ruq va tug'ruqdan keyingi davrda ayollarda kuzatiladigan jiddiy patologik holatlardan biridir. Ushbu maqolada akusherlik qon ketishining asosiy sabablarini, klinik ko'rinishlarini, tashxislash va davolash usullarini keng yoritib berishga harakat qilinadi. Shuningdek, qon ketishning oldini olish bo'yicha profilaktik chora-tadbirlar va zamonaviy yondashuvlar ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Akusherlik, qon ketish, homiladorlik, tug'ruq, postpartum qon ketish, gemostaz, qon quyish, reanimatsiya.*

KIRISH

Akusherlik qon ketishi jiddiy asorat bo'lib, ona va bola hayotiga xavf solishi mumkin. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, onalar o'limining asosiy sabablaridan biri bu akusherlik qon ketishidir. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda bu muammo dolzarb bo'lib qolmoqda. Shuning uchun qon ketishning sabablari, tashxislash usullari va zamonaviy davolash protokollari tibbiyot xodimlari uchun muhim ahamiyatga ega.

Akusherlik qon ketishi odatda quyidagi bosqichlarda yuzaga kelishi mumkin:

1. Prenatal (homiladorlik davridagi) qon ketish
 - o Yo'ldoshning oldinda joylashishi (placenta previa)
 - o Yo'ldoshning erta ajralishi (placenta abruption)
 - o Bachadon yorilishi (ruptura uteri)
 - o Servikal yoki vaginal jarohatlar
2. Intranatal (tug'ruq vaqtida) qon ketish
 - o Tug'ruq yo'llarining yirtilishi
 - o Kuchsiz tug'ruq faoliyati
 - o Bachadon atoniyasi
3. Postnatal (tug'ruqdan keyingi) qon ketish
 - o Bachadon tonusining pasayishi (atonik qon ketish)
 - o Yo'ldosh qoldiqlarining bachadonda qolishi
 - o Tug'ruq yo'llarining jarohatlari
 - o Koagulopatiya (qon ivish tizimining buzilishi)

Akusherlik qon ketishining klinik belgilari quyidagilar bo'lishi mumkin:

- To'satdan kuchli qon yo'qotish
- Tana haroratining pasayishi
- Arterial bosimning tushishi
- Yurak urishining tezlashishi (taxikardiya)
- Ongning buzilishi yoki hushdan ketish

Akusherlik qon ketishini tashxislash uchun quyidagi usullar qo'llaniladi:

- Klinik ko'rik va anamnez yig'ish
- Ultratovush tekshiruv (UTT) – bachadon holatini baholash
- Laborator tahlillar – gemoglobin, gematokrit, qon ivish tizimi ko'rsatkichlari
- Kolposkopiya va vaginoskopiya – bachadon bo'yni va vaginal jarohatlarni

aniqlash.

- Akusherlik qon ketishini davolash uchun quyidagi yondashuvlar mavjud:

1. Konservativ davolash

o Oksitotsin, prostaglandinlar va metilergometrin kabi bachadon qisqarishini ta'minlovchi dorilar qo'llanadi.

o Qon bosimini me'yorda ushlab turish uchun suyuqlik va infuzion terapiya amalga oshiriladi.

o Qon va plazma quyish muhim ahamiyat kasb etadi.

2. Jarrohlik davolash

o Bachadon tamirlash – jarohatlarni tikish

o Yo'ldosh qoldiqlarini chiqarish – qo'lda yoki vakuum aspiratsiya yordamida

o Bachadonni butunlay olib tashlash (gisterektomiya) – og'ir holatlarda qo'llaniladi

3. Reanimatsion chora-tadbirlar

o Gemodinamik holatni normallashtirish

o Sun'iy nafas oldirish va yurak-qon tomir tizimini qo'llab-quvvatlash

Akusherlik qon ketishining oldini olish uchun quyidagi choralar ko'riladi:

- Homilador ayollarni muntazam tibbiy ko'rikdan o'tkazish
- Yo'ldosh joylashuvini erta aniqlash
- Tug'ruqdan oldin va keyin qon ivish tizimini tekshirish
- Bachadon qisqarishiga yordam beruvchi dorilarni profilaktik maqsadda qo'llash
- Malakali akusher-ginekologlar tomonidan tug'ruqni boshqarish

1-Holat: Yo'ldoshning oldinda joylashishi sababli qon ketish. 35 yoshli bemor, homiladorlikning 32-haftasida, to'satdan boshlagan vaginal qon ketish shikoyati bilan kasalxonaga murojaat qildi. Unga ultratovush tekshiruv natijasida "Placenta previa" tashxisi qo'yildi. Shoshilinch sezaryen operatsiyasi o'tkazildi va ona ham, chaqaloq ham sog'lom holda qutqarildi.

2-Holat: Bachadon atoniyasi sababli postnatal qon ketish. 27 yoshli ayol tabiiy tug'ruqdan so'ng, erta postnatal davrda kuchli qon ketish bilan shifokorga murojaat qildi. Bachadon atoniyasi tashxisi qo'yilib, bemorga oksitotsin va uterotonik dorilar

yuborildi. Bachadon qisqarishi tiklanmagani uchun jarrohlik aralashuvi talab etildi. Natijada, bemor hayoti saqlandi.

XULOSA

Akusherlik qon ketishi onalar va bolalar hayotiga jiddiy xavf tug'diruvchi holatlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada qon ketishning asosiy sabablari, klinik ko'rinishlari, tashxislash usullari va zamonaviy davolash yondashuvlari yoritib berildi. Vaqtida tashxislash va malakali tibbiy yordamsiz ushbu patologik holat ko'plab noxush oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, profilaktik choralar, shoshilinch tibbiy yordam va zamonaviy davolash usullarini qo'llash katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. World Health Organization (WHO). "Maternal Mortality: Levels and Trends 2023."
2. Cunningham F.G., Leveno K.J., Bloom S.L., et al. "Williams Obstetrics," 25th Edition, McGraw-Hill, 2022.
3. R.A. Kadyrov, T.A. Muminov. "Akusherlik va ginekologiya." Toshkent, 2019.
4. FIGO Guidelines on Postpartum Hemorrhage Management, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi. "Homiladorlik va tug'ruqdagi tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha klinik protokollar." 2020.